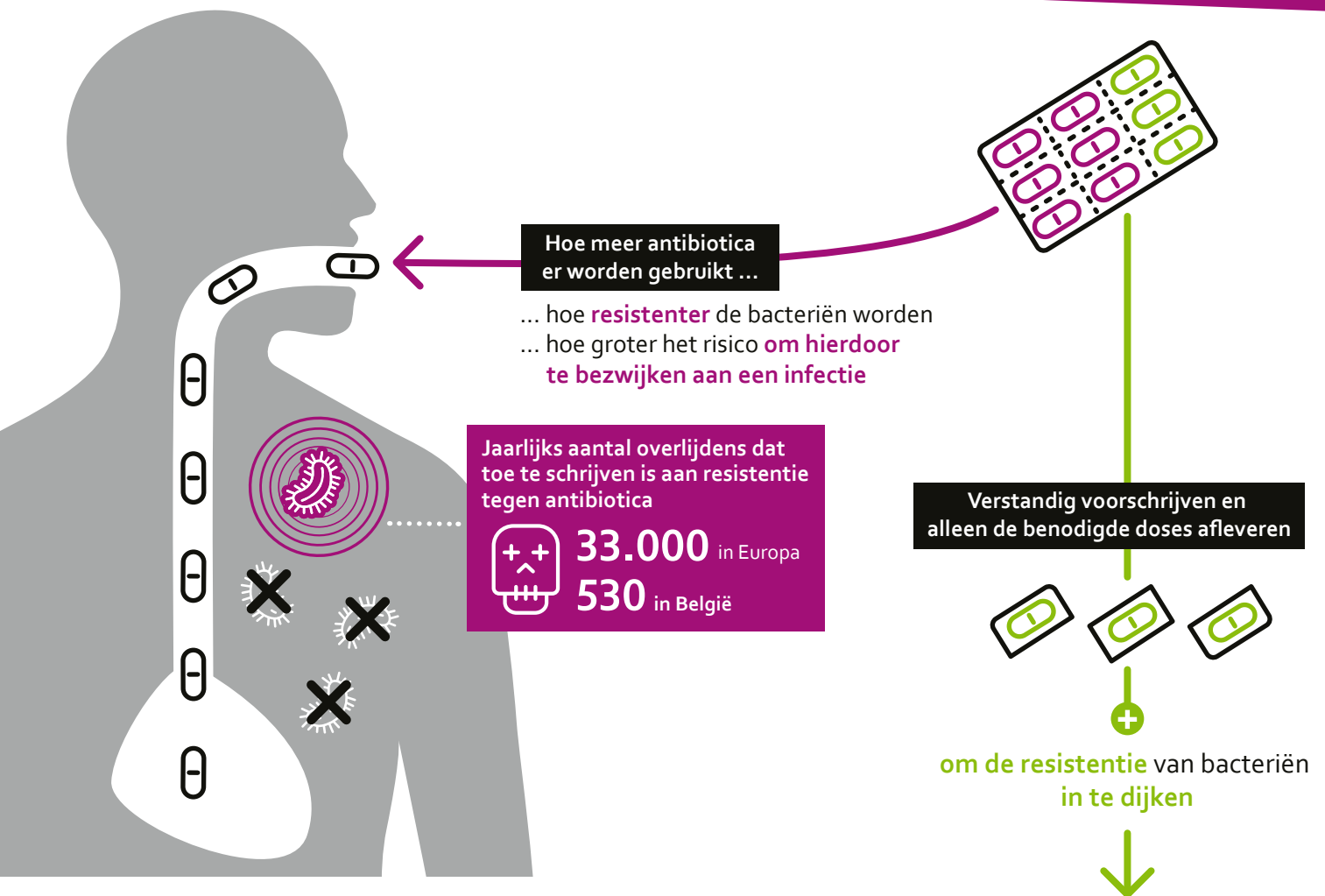

Beleid inzake het voorschrijven en afleveren van antibiotica

De federale overheid beschikt over de wettelijke middelen om een doeltreffend antibioticabeleid uit te bouwen, om zo het gebruik van antibiotica bij de Belgische bevolking te verbeteren

Beleid inzake het voorschrijven en afleveren van antibiotica

In België zijn infecties moeilijker te genezen doordat bacteriën resistent zijn tegen antibiotica. Dat heeft tal van gevolgen, leidt tot honderden doden en doet de overheidsuitgaven toenemen.

Die resistentie ontstaat door ongepast gebruik van antibiotica. Omgekeerd kan de resistentie worden ingedijkt door het antibioticagebruik in een land efficiënt te beheren. Daardoor neemt het aantal resistente infecties af en zo ook de gezondheidsproblemen die daarmee gepaard gaan.

De FOD Volksgezondheid, het RIZIV en het FAGG hebben de wettelijke middelen om een doeltreffend beleid uit te bouwen om het gebruik van die geneesmiddelen te verbeteren. De regelgeving bepaalt immers de aflevering van antibiotica: dat mag enkel door apothekers en uitsluitend op basis van een voorschrift door een arts, tandarts of vroedvrouw.

Doelstellingen en gegevens

In de jaren 1990 was België in Europa een van de grootste antibioticaverbruikers in Europa. Om het overmatige gebruik van die geneesmiddelen een halt toe te roepen, begon België in 1999 een beleid te ontwikkelen dat vernieuwend was in Europa. Twintig jaar later, in 2019, is België echter nog altijd een van de grootste antibioticaverbruikers in Europa. De doelstellingen op het vlak van antibiotica zijn dus niet gehaald.

Uit de beschikbare gegevens komt naar voren dat de goede praktijken op het vlak van het voorschrijven van antibiotica beter zouden kunnen worden opgevolgd om tot een kwaliteitsvoller voorschrijfgedrag te komen.

De gegevens zouden bovendien moeten worden aangevuld om de doeltreffendheid van het beleid inzake het voorschrijven en afleveren van antibiotica verfijnder te kunnen beoordelen. De beschikbare gegevens hebben bijvoorbeeld alleen betrekking op terugbetaalde geneesmiddelen, terwijl 11 % van de geneesmiddelen die in de apotheek over de toonbank gaan, niet wordt terugbetaald.

Het Rekenhof beveelt de FOD Volksgezondheid en het RIZIV aan om het antibioticabeleid te analyseren aan de hand van precieze gegevens over alle antibiotica die worden afgeleverd in openbare apotheken.

Omkadering van het voorschrijfgedrag

Nationale en internationale instanties hebben heel wat aanbevelingen gedaan om het voorschrijfgedrag te omkaderen en de kwaliteit ervan te verbeteren, maar die zijn dode letter gebleven. Zo stellen de instellingen nog altijd geen instrumenten ter beschikking van de voorschrijvers om hen te helpen de passende antibiotica te kiezen en is er geen toezicht op de grootste antibioticavoorschrijvers.

Het RIZIV heeft een aantal maatregelen genomen om het voorschrijven van antibiotica in te dijken. Zo informeert het de voorschrijvers over hun voorschrijfgedrag en over gewijzigde terugbetalingsvoorwaarden. Die maatregelen hebben niet geleid tot een kwaliteitsvoller voorschrijfgedrag. Door de gewijzigde terugbetalingsvoorwaarden, daarentegen, betalen patiënten nu meer voor antibiotica.

Het Rekenhof concludeert dat het niet met afdoende zekerheid kan verklaren dat de huidige omkadering bijdraagt tot een kwaliteitsvoller voorschrijfgedrag voor antibiotica.

Het Rekenhof beveelt aan om de nationale en internationale aanbevelingen uit te voeren die een kwaliteitsvoller voorschrijfgedrag voor antibiotica beogen.

Omkadering van de aflevering

In openbare apothekers zijn de antibioticaverpakkingen over het algemeen te groot in vergelijking met wat er meestal nodig is voor een behandeling, waardoor nutteloze antibiotica worden afgeleverd. Bovendien geven apothekers ook antibiotica mee zonder voorschrift. Daardoor circuleren heel wat noodloze antibiotica, zelfs als de voorschrijvers zich aan de goede praktijken houden.

Het Rekenhof beveelt aan om voor de systemische antibiotica in de ambulante zorg de verplichting in te voeren om precies die hoeveelheid af te leveren die nodig is, en de aflevering te controleren om na te gaan of de apotheker altijd een voorschrift vraagt alvorens antibiotica mee te geven.

Nieuw nationaal plan

In november 2021 keurden de betrokken ministers van zowel de federale regering als de deelstaatregeringen een nieuw nationaal plan goed om het Belgische antibioticabeleid te verbeteren. Het beantwoordt aan de nationale en internationale aanbevelingen die ervoor pleiten een plan op te stellen waarbij de sectoren worden betrokken die te maken hebben met antibioticagebruik (gezondheid van mens en dier, milieu).

Het plan draagt echter geen oplossingen aan voor de vaststellingen van deze audit, namelijk het ontbreken van toezicht op en evaluatie van het voorschrijfgedrag en de aflevering van antibiotica.

Bovendien omvat het plan geen beschrijving van de efficiëntie van de acties die het naar voren schuift om tot een kwaliteitsvoller voorschrijfgedrag en een betere aflevering te komen, en het bepaalt ook niet dat de doeltreffendheid van die acties geëvalueerd moet worden. Het risico dat resources worden verspild aan ondoeltreffende maatregelen valt dus niet uit te sluiten.

Het plan zou echter wel kunnen leiden tot een efficiënter beleid als de aanbevelingen uit dit verslag erin worden opgenomen.

Het Rekenhof beveelt aan de aanbevelingen uit dit verslag op te nemen in het plan en te bepalen dat de doeltreffendheid van elke ingestelde actie geëvalueerd moet worden, om zo tot een verstandig antibioticagebruik te komen. Het volledige plan zou moeten worden opgevat met de bedoeling de doeltreffendheid te evalueren.

Conclusie

De nationale en Europese doelstellingen over het voorschrijven en afleveren van antibiotica zijn nog niet gehaald. Zonder doeltreffende maatregelen bestaat het risico dat dat zo blijft. Tot die maatregelen behoren bijvoorbeeld het toezicht op de kwaliteit van de voorschriften en de verplichting om antibiotica per eenheid af te leveren in de apotheek. De FOD Volksgezondheid, het RIZIV en het FAGG hebben de middelen om dat te bewerkstelligen en om de doeltreffendheid ervan te evalueren.